ଅର୍ଥନୀତି

ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟ

ଆର୍ଥନୀତିକ ବିକାଶ

ଆର୍ଥନୀତିକ ବିକାଶ ଏକ ବହୁ ପ୍ରଚାରିତ ଶବ୍ଦ । ଏହାର ବ୍ୟବହାର ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହୋଇଥାଏ । ଯଥା; କୌଣସି ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ରୂପରେଖ ପାଇବାକୁ ହେଲେ ଆମକୁ ସେ ଦେଶର ଆର୍ଥନୀତିକ ବିକାଶକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଆର୍ଥନୀତିକ ବିକାଶ ଦ୍ୱାରା ହିଁ କୌଣସି ଦେଶରେ ବିକାଶର ମୂଳଦୁଆ ସ୍ଥାପନ ହୋଇପାରିବ । ଏହି ଶବ୍ଦକୁ ଆଧାର କରି ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ରୀମାନେ ପୃଥିବୀର ସମସ୍ତ ଦେଶକୁ ଦୁଇଟି ମୁଖ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭକ୍ତ କରିଛନ୍ତି । ଯଥା : **ବିକଶିତ ଦେଶ** ଏବଂ **ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶ** । ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା, ଜର୍ମାନୀ, ଫ୍ରାନ୍ସ, ଇଂଲଣ୍ଡ, ଜାପାନ, ଆଦି ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ବିକଶିତ ଏବଂ ଭାରତ, ପାକିସ୍ତାନ, ଶ୍ରୀଲଙ୍କା, ବାଂଲାଦେଶ, ଆଦି ଦେଶଗୁଡ଼ିକୁ ବିକାଶୋନ୍ମୁଖି ଦେଶ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଏ । ଏଠାରେ ମନେରଖିବା ଉଚିତ୍ ଯେ, ବିକଶିତ ଦେଶଗୁଡ଼ିକର ଜନସଂଖ୍ୟା ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଅବସ୍ଥାରେ ଥାଏ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ ମଧ୍ୟ ଅଧିକ । କିନ୍ତୁ ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶଗୁଡ଼ିକର ମୁଖ୍ୟ ସମସ୍ୟା ହେଲା ସେମାନଙ୍କର ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି । ସେମାନେ ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧିକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ନ କରିପାରିବା ହେତୁ ସମ୍ବଳ ଉପରେ ଅତ୍ୟଧିକ ଚାପପଡ଼େ ଓ ଲୋକମାନଙ୍କର ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟରେ ଆଶାନୁରୂପ ବୃଦ୍ଧି ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ଏହି ସବୁ କାରଣଯୋଗୁଁ ବିକଶିତ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ବସବାସ କରୁଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କର ଜୀବନଯାପନର ମାନ ଅତି ଉଚ୍ଚ ଏବଂ ଉନ୍ନତ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ବସବାସ କରୁଥିବା ଅଧିକାଂଶ ଲୋକେ ଗରିବ ଓ ସେମାନଙ୍କର ଆୟ କମ୍ ଏବଂ ଜୀବନଯାପନର ମାନ ଅତି ନିମ୍ନ ଧରଣର ।

ଆର୍ଥନୀତିକ ବିକାଶ ଏବଂ ଏହାର ନିରୂପଣ : ଆର୍ଥନୀତିକ ବିକାଶ କହିଲେ ଆମେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଆର୍ଥନୀତିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧିକୁ ହିଁ ବୁଝୁ । କାରଣ ଆର୍ଥନୀତିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ବା ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଦ୍ୱାରା ହିଁ ଆର୍ଥନୀତିକ ବିକାଶ ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ । ଦେଶର ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ ଏବଂ ମୋଟ ଜାତୀୟ ଆୟରେ କ୍ରମାଗତ ବୃଦ୍ଧି ଦ୍ୱାରା ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହେଲେ ହିଁ ଆର୍ଥନୀତିକ ବିକାଶ ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଏଠାରେ ମନେରଖିବା ଉଚିତ ଯେ, କେବଳ ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧିକୁ ଆର୍ଥନୀତିକ ବିକାଶ କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ କାରଣ ଲୋକମାନଙ୍କର ଜୀବନଯାପନର ମାନ ଓ ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତିରେ ଉନ୍ନତି, ସାମାଜିକ ଏବଂ ସାଂସ୍କୃତିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଇତ୍ୟାଦି ଆର୍ଥନୀତିକ ବିକାଶର ଉଦାହରଣ । ଆର୍ଥନୀତିକ ବିକାଶକୁ ନିରୂପଣ କରିବା ପାଇଁ ମୋଟ ଜାତୀୟ ଆୟ ଓ ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟକୁ ଆଧାର ଭାବରେ ନିଆଯାଏ । କୌଣସି ଦେଶର ବର୍ଷକ ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ପାଦିତ ହୋଇଥିବା ସମସ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଏବଂ ସେବାର ମୁଦ୍ରାଗତ ମୂଲ୍ୟ ଏବଂ ତତ୍‌ସହିତ ବହିରାଗତ ଆୟର ସମଷ୍ଟିକୁ ମୋଟ ଜାତୀୟ ଆୟ ବା (Gross Domestic Product ବା GDP) ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଉକ୍ତ ଆୟକୁ ସେ ଦେଶର ଜନସଂଖ୍ୟା ଦ୍ୱାରା ଭାଗ କଲେ ସେ ଦେଶର ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ ନିରୂପଣ ହୋଇପାରିବ । ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ, ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ ନିରୂପଣ କରିବା ପାଇଁ ଜନସଂଖ୍ୟାର ଭୂମିକା ଅତି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । କାରଣ ପୃଥିବୀରେ ଏଭଳି ବହୁତ ଦେଶ ଅଛି ଯାହାର କି ମୋଟ ଜାତୀୟ ଆୟ ଭାରତ ସହ ସମାନ ବା ତା' ଠାରୁ କମ୍ । ମାତ୍ର ସେମାନଙ୍କର ଜନସଂଖ୍ୟା ଯେହେତୁ ଭାରତ ତୁଳନାରେ କମ୍ ସେମାନଙ୍କର ମୁଣ୍ଡ ପିଛା ଆୟ ଭାରତଠାରୁ ବହୁ ଅଧିକ ଓ ସେଥିପାଇଁ ସେମାନେ ବିକଶିତ । କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ପରିସଂଖ୍ୟାନ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥିବା ହିସାବ ଅନୁଯାୟୀ ଭାରତର ଜାତୀୟ ଆୟ 1950-51ମସିହାରେ 1,32,367 କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିବାବେଳେ 2003-04 ମସିହାରେ 12,66,005 କୋଟି ଟଙ୍କା ଏବଂ 2010-11 ବେଳକୁ

48,85,954 କୋଟି ଟଙ୍କାରେ ପହଁଞ୍ଚିଛି । ଏଥିରୁ ଜଣାପଡ଼େ ଯେ, ଆମ ଦେଶର ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ 2003-04 ରେ 36871.1 ଟଙ୍କା ଥିବାବେଳେ 2010-11 ରେ 53,331 ଟଙ୍କାକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି। ପୃଥିବୀର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶ ନିଜର ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଜୀବନଧାରଣର ମାନ ଉନ୍ନତ କରିବା ପାଇଁ ଜାତୀୟ ଆୟ ଏବଂ ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ ବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଆର୍ଥିକ ନୀତି ପ୍ରଚଳନ କରିଥା'ନ୍ତି । ଯଥା : ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା, ସମାଜବାଦୀ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ମିଶ୍ର ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରଠାରୁ ଭାରତ ମିଶ୍ର ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ପରିଚାଳିତ । ଏଠାରେ ଉଭୟ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଓ ସମାଜବାଦୀ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ମିଶ୍ରଣ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥାଏ । ଏଠାରେ କୃଷି ଓ ଘରୋଇ ଉଦ୍ୟମରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଥିବା କଳକାରଖାନା ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କ ମାଲିକାନାରେ ଥାଏ ଏବଂ ଏଗୁଡ଼ିକ ଲାଭ ଆଶା ରଖି କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥା'ନ୍ତି । ସେହିଭଳି ସରକାରୀ ଉଦ୍ୟମରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଏବଂ ପରିଚାଳିତ ବିଭିନ୍ନ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ସେବା ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଯଥା : ରେଳ ବିଭାଗ, ଡାକ ବିଭାଗ ପ୍ରଭୃତି ଜନକଲ୍ୟାଣ ନିମନ୍ତେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି ଏବଂ ଭାରତରେ ଏହି ଦୁଇ କ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ସୁସମ୍ପର୍କ ରହିଥାଏ ଓ ସହଯୋଗର ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥାଏ ।

ଭାରତର ଆର୍ଥନୀତିକ ବିକାଶର ପରିମାଣ ଓ ପ୍ରକାରଭେଦ : ଭାରତ ଏକ ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶ । ଏହାର ଜାତୀୟ ଆୟ ଓ ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ ଅନ୍ୟ ବିକଶିତ ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ତୁଳନାରେ ବହୁତ କମ୍ । ଇଂରେଜ ଶାସନ ସମୟରେ ଏହାର ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅତି ଶୋଚନୀୟ ଥିଲା । ତତ୍କାଳୀନ ଇଂରେଜ ଶାସକମାନେ ଭାରତର ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ ପାଇଁ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ନେଇ ନଥିଲେ । କେବଳ ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିପରେ ଭାରତ ସରକାର ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ମାଧ୍ୟମରେ ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଗତି ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକ ଉତ୍ପାଦନ କରି ଆତ୍ମନିର୍ଭରଶୀଳ ହେବା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଭୂ-ସଂସ୍କାର ଆଇନ୍, ଯଥା : **ଜମିଦାରୀ ଉଚ୍ଛେଦ, ଭୂମିହୀନ କୃଷି ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ସରକାରୀ ଜମି ପ୍ରଦାନ, ଜୋତର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ** ଇତ୍ୟାଦି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇଛି । ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଚାଷ ଜମିକୁ ଜଳସେଚନର ସୁବିଧା ପ୍ରଦାନ ନିମନ୍ତେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ବୃହତ୍, ମଧ୍ୟମ ଓ କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପମାନ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇଛି । ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ଉନ୍ନତ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ପ୍ରୟୋଗ ପାଇଁ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରରେ ତାଲିମର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଉଅଛି । ବିଭିନ୍ନ ବ୍ୟାଙ୍କ୍ ମଧ୍ୟ ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ଚାଷର ଉନ୍ନତି ନିମନ୍ତେ ସ୍ୱଳ୍ପ ଏବଂ ଦୀର୍ଘ ମିଆଦି ଋଣ ପ୍ରଦାନ କରୁଛନ୍ତି । 1948 ମସିହା ପରଠାରୁ ଭାରତରେ ଶିଳ୍ପାୟନର ଦ୍ରୁତ ବିକାଶ ନିମନ୍ତେ ନୂତନ ଶିଳ୍ପନୀତି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଉଅଛି । ସରକାରୀ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ସଂରକ୍ଷଣ ରଖିବା ସହିତ ଘରୋଇ ଉଦ୍ୟୋଗପତିମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ସୁବିଧା, ଯଥା : ଟିକସରେ ରିହାତି, ସୁବିଧାରେ ବ୍ୟାଙ୍କ ଋଣ ପ୍ରଦାନ, ବିଦେଶରୁ କଞ୍ଚାମାଲ ଆମଦାନି ଇତ୍ୟାଦି ସୁବିଧା ପ୍ରଦାନ କାରାଯାଉଅଛି ।1950-51ରେ ଭାରତ ସବୁଜ ବିପ୍ଲବର ସ୍ୱାଦ ଚାଖିସାରିଛି ଏବଂ ଏହାଦ୍ୱାରା ଭାରତ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନରେ ଆତ୍ମନିର୍ଭରଶୀଳ ହୋଇଛି । ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଦେଶ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଅଗ୍ରଗତି କରି ସୁଦୃଢ଼ ଭିତ୍ତିଭୂମି ସ୍ଥାପନ କରିପାରିଛି ।

ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ସେବା କ୍ଷେତ୍ର ଯଥା : ବ୍ୟାଙ୍କ, ଡାକ, ରେଳ, ବୀମା ଆଦିର ପରିସର ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି ।

ନୂତନ ଆର୍ଥିକ ନୀତି 1991 ମସିହା ପରଠାରୁ ଭାରତରେ ଏକ ନୂତନ ଆର୍ଥିକ ନୀତି ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇ ତଦନୁଯାୟୀ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମମାନ ହାତକୁ ନିଆଯାଇଛି। ଏହି ଅର୍ଥନୀତିର ବୈଶିଷ୍ଟ ହେଲା : (Liberalisation) **ଉଦାରୀକରଣ**, (Privatisation) **ଘରୋଇକରଣ** ଏବଂ (Globalisation) **ଜଗତୀକରଣ** ।

ସ୍ୱାଧିନତା ପ୍ରାପ୍ତି ପରଠାରୁ ଭାରତ ମିଶ୍ର ଅର୍ଥନୀତି ଅନୁସରଣ କରିଥିଲା। ଏହି ନୀତି ଅନୁଯାୟୀ ଦେଶରେ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଭୟ ସରକାରୀ ଏବଂ ଘରୋଇ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ମଧ୍ୟରେ ସହଯୋଗ ରଖିବା ସହିତ ଉଭୟେ ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଗତିରେ ମିଳିମିଶି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ। ତେଣୁ ଦେଶ ଶିଳ୍ପ ବିକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ସଫଳତା ହାସଲ କରିପାରିଥିଲା। 1948-1990 ମସିହା ମଧ୍ୟରେ ଦେଶର ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୁଦୃଢ଼ ଭିତ୍ତିଭୂମି ସ୍ଥାପନ ହେବା ସହିତ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଏବଂ ଔଦ୍ୟୋଗିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଭୂତ ସଫଳତା ମିଳିଥିଲା। ସେ

ସମୟରେ ଦେଶର ମୋଟ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଉତ୍ପନ୍ନ ଦ୍ରବ୍ୟରେ କୃଷି ତଥା ପ୍ରାଥମିକ କ୍ଷେତ୍ରର ଅବଦାନ ହ୍ରାସ ପାଇ ଶିଳ୍ପ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଲା। କିନ୍ତୁ ଏହା ସହିତ ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦେଶରେ ବିଫଳତା ଦେଖା ଦେଇଥିଲା। ଯଥା : ଘରୋଇ ଉଦ୍ୟୋଗ କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକରେ ଅତି ମାତ୍ରାରେ ସରକାରୀ ନିୟନ୍ତ୍ରଣଯୋଗୁଁ ଦେଶର ଶିଳ୍ପ ବିକାଶରେ ଆଶାନୁରୂପ ଉନ୍ନତି ହୋଇପାରିନଥିଲା ଏବଂ କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଅନେକ ସରକାରୀ ଉଦ୍ୟୋଗର ଦକ୍ଷତା କମିବା ସହିତ କ୍ଷତିର ପରିମାଣ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲା। ଏହା ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଗତିରେ ଏକ ବଡ଼ ଅନ୍ତରାୟ ସୃଷ୍ଟି କରି ଚାଲିଲା । ସେହି ସମୟରେ ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତି କ୍ରମଶଃ ଦୁର୍ବଳ ହେବା ସହିତ ଏକ ସଂକଟଜନକ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ହେଲା। ଦେଶର ଗଚ୍ଛିତ ବୈଦେଶିକ ମୁଦ୍ରାର ପରିମାଣ କ୍ଷିପ୍ର ଗତିରେ ହ୍ରାସ ପାଇବାକୁ ଲଗିଲା। ଏଭଳି ଏକ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା ଯେ ସେତେବେଳେ ସରକାର କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ଦରମା ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଅକ୍ଷମ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କ ଗଚ୍ଛିତ ସୁନାକୁ ବ୍ୟାଙ୍କ ଅଫ୍ ଲଣ୍ଡନରେ ବନ୍ଧା ପକାଇ ଋଣ ଆଣି ଦେଶକୁ ଚଳାଇବାପରି ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା। ସେତେବେଳେ ଜାତୀୟ ଆୟ ବୃଦ୍ଧି ମାତ୍ର 0.8 ପ୍ରତିଶତକୁ କମି ଆସିଥିଲା ଏବଂ ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି 12%କୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା। ଏଥିନିମନ୍ତେ ଦେଶରେ 1991 ମସିହାରେ ସରକାର ନୂତନ ଆର୍ଥିକ ନୀତିର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରାଇଥିଲେ।

(1) ଉଦାରୀକରଣ (Liberlisation): ଉଦାରୀକରଣ ହେଉଛି ଏକ ନୀତି ଯେଉଁଥିରେ ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ର ଆମଦାନି ଏବଂ ରପ୍ତାନି ପାଇଁ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଚଳିତ ଥିବା ସରକାରୀ କଟକଣା ଯଥା - ଲାଇସେନ୍ସ୍ ଫି, ଟ୍ୟାକ୍ସ ଇତ୍ୟାଦିର ଉଚ୍ଛେଦ ବା କୋହଳ କରାଯିବା, ଘରୋଇ ଉଦ୍ୟୋଗପତି ତଥା ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ସ୍ୱାଧିନତା ପ୍ରଦାନ- ଯେପରିକି ସେମାନେ କେଉଁ ପ୍ରକାର ପଦାର୍ଥ ଉତ୍ପାଦନ କରିବେ, କେତେ ପରିମାଣରେ କରିବେ ଏବଂ କେଉଁଠାରେ କରିବେ ଇତ୍ୟାଦି। ବର୍ତ୍ତମାନ ଏଭଳି ଏକ ଯୁଗ ଆସିଛି ଯେଉଁଠିକି ଆମେ ଦେଖୁଛେ ଯେ କୌଣସି ଏକ ଦ୍ରବ୍ୟ ବା ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା କୌଣସି ଏକ ଦେଶର ଏକଚାଟିଆ ସମ୍ପତ୍ତି ନୁହେଁ। ପୃଥିବୀର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭଲ ଜିନିଷ, ଦାମି ବ୍ରାଣ୍ଡର ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ଦେଶରେ ଉପଲବ୍ଧ। ଏହା କେବଳ ଉଦାରୀକରଣ ନୀତି ଯୋଗୁଁ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିଛି। ଏହି ନୀତି ପୃଥିବୀର କେତେକ ଅତି ଶକ୍ତିଶାଳୀ ସଂସ୍ଥା ଯେମିତିକି **ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂସ୍ଥା** ବା World Trade Organisation (WTO)ର ସମର୍ଥନ ଲାଭ କରି ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇପାରିଛି। ବର୍ତ୍ତମାନ ଯାଏଁ ପ୍ରାୟ 150 ଟି ଦେଶ ଏହାର ସଦସ୍ୟ ଅଟନ୍ତି ଏବଂ ଏହି ସଂସ୍ଥା ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିୟମାବଳୀର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରି ଏହାକୁ ସୁଚାରୁରୂପେ ପାଳନ କରିବା ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନେଉଅଛି ।

(2) ଘରୋଇକରଣ (Privatisation) ଘରୋଇକରଣ ନୀତି ହେଉଛି ନୂତନ ଆର୍ଥିକ ନୀତିର ଏକ ଅନ୍ୟତମ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ବୈଶିଷ୍ଟ। ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସରକାରୀ ଉଦ୍ୟୋଗଗୁଡ଼ିକର ବିଫଳତା ହିଁ ଏହି ନୀତିର ପ୍ରଣୟନ ପାଇଁ ଦାୟୀ। ବହୁତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଘରୋଇ ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନଙ୍କୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦିଆଯାଇ ସରକାରୀ ଉଦ୍ୟୋଗ ସହିତ ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରିବା ପାଇଁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯାଇଥାଏ। ପ୍ରାୟ 18 ଟି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସରକାରୀ ଉଦ୍ୟୋଗର ଏକଚାଟିଆ ଅଧିକାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି।

(3) ଜଗତୀକରଣ (Globalisation) **:** ଏହି ପ୍ରକାର ଅର୍ଥନୀତି ହେଉଛି ବଜାରଭିତ୍ତିକ ଅର୍ଥନୀତି। ଏହା ଭାରତରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଲା ପରେ ଭାରତ ବିଶ୍ୱ ସମୁଦାୟ ସହିତ ଉତ୍ପାଦନ, ବାଣିଜ୍ୟ, ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗ ଇତ୍ୟାଦି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସାମିଲ ହୋଇପାରିଛି। ବିଦେଶୀ ତଥା ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀମାନେ ଆମ ଦେଶରେ କଳକାରଖାନାମାନଙ୍କରେ ଯେପରି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗ କରିପାରିବେ, ନୂଆ ନୂଆ କଳକାରଖାନା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିପାରିବେ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଦେଶରେ ଉତ୍ପାଦିତ ସେମାନଙ୍କର ବିଭିନ୍ନ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ସେବା ଆମ ଦେଶରେ ଯୋଗାଇ ପାରିବେ, ତା' ପାଇଁ ପୂର୍ବରୁ ଥିବା ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ସରକାରୀ କଟକଣାକୁ ବହୁ ମାତ୍ରାରେ କୋହଳ କରାଯାଇଛି। ସେହିଭଳି ଆମ ଦେଶର ଶିଳ୍ପୋଦ୍ୟୋଗୀମାନେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଦେଶରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ସ୍ଥାପନ କରି ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗ କରିବା ସହିତ ସେ ଦେଶରେ ଆମ ଦେଶରୁ ଉତ୍ପାଦିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ସେବା ବିକ୍ରୟ ନିମନ୍ତେ ଅନୁମତି ପାଇଛନ୍ତି। ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଚଳିତ ବିଭିନ୍ନ

ପ୍ରକାର ଟିକସ୍, କଟକଣା ଇତ୍ୟାଦି ଭାରତ ସରକାର କୋହଳ କରିବା ସହିତ କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶୁଳ୍କ ହାର ହ୍ରାସ କରିବା ଓ କେତେକ ଟିକସ୍ ଛାଡ଼ କରିବା ଭଳି ପଦକ୍ଷେପମାନ ନେଇଛନ୍ତି। ନିମ୍ନରେ କେତେଗୋଟି ଉଦାହରଣ ଦିଆଯାଇଛି ।

ଉଦାହରଣ : ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କର ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟଶୈଳୀ : ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକାରେ ଅବସ୍ଥିତ ଏକ ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ସରଞ୍ଜାମ ତିଆରି କରିଥାଏ । ତା'ର କାର୍ଯ୍ୟଶୈଳୀ ବର୍ତ୍ତମାନ ଜଗତୀକରଣ ଯୁଗରେ ଏହିପରି ହୋଇଥାଏ। ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀ ତା'ର ଯେଉଁ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ବା ସରଞ୍ଜାମ ତିଆରି କରିବ ତା'ର ବୈଜ୍ଞାନିକ ପଦ୍ଧତିରେ ବିଶ୍ଳେଷଣ, ଯୋଜନା ଏବଂ ଡିଜାଇନ୍ କେନ୍ଦ୍ରର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଆମେରିକାର ଗବେଷଣାଗାରରେ ଥାଏ। ତା'ପରେ ସେହି ଯନ୍ତ୍ରପାତିଗୁଡ଼ିକ ଚୀନ୍ ଦେଶରେ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଏ। ଉତ୍ପାଦିତ ବସ୍ତୁଗୁଡ଼ିକୁ ଜାହାଜରେ ମେକ୍ସିକୋ ବା ପୂର୍ବ ୟୁରୋପୀୟ ଦେଶମାନଙ୍କୁ ପଠାଯାଏ ଯେଉଁଠାରେ କି ଏଗୁଡ଼ିକୁ ଯୋଡ଼ାଯୋଡ଼ି କରାଯାଇ ଦ୍ରବ୍ୟ (Finished Product) ତିଆରି ହୁଏ ଏବଂ ଏହା ପୃଥିବୀ ସାରା ବିଭିନ୍ନ ଦେଶରେ ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ପଠାଯାଇଥାଏ। ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ କମ୍ପାନୀର ଖାଉଟି ସେବା (Customer Care) ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ (Call Centre)ରେ ସମ୍ପାଦିତ ହୁଏ। ଏହି ଉଦାହରଣରୁ ବୁଝାପଡ଼େ ଯେ ଏକ ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀ (MNC) କେବଳ ତା'ର ବିକ୍ରୟ ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପଦାର୍ଥକୁ ପୃଥିବୀ ସାରା ବିକ୍ରୟ ନିମନ୍ତେ ଉପଲବ୍ଧ କରାଇନଥାଏ ବରଂ ଏହି ପଦାର୍ଥକୁ ତିଆରି କରିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର ସହାୟତା ନେଇଥାଏ। ଏପରି ହେବାର କାରଣ ହେଲା ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ପାଦିତ ବସ୍ତୁକୁ ଯେତେ କମ୍ ଖର୍ଚ୍ଚରେ ତିଆରି କରି ବଜାରରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଲାଭ ପାଇବାର ଯୋଜନା କରି ସେ ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥା'ନ୍ତି। ଚୀନ୍‌ର ଶ୍ରମିକମାନେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ କମ୍ ଖର୍ଚ୍ଚରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ହେତୁ ବହୁତ କମ୍ପାନୀ ଏଠାରେ ତାଙ୍କର ଜିନିଷ ଉତ୍ପାଦନ କରନ୍ତି। ତା'ପରେ ବିକ୍ରୟ ନିମନ୍ତେ ମେକ୍ସିକୋ ବା ପୂର୍ବ ୟୁରୋପୀୟ ଦେଶକୁ ପଠାଇଥା'ନ୍ତି। କାରଣ ଏହା ବିଶ୍ୱର ବହୁତ ବଡ଼ବଡ଼ ଦେଶର ବଜାରର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଅଟନ୍ତି ଯେମିତିକି ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା ବା ଇଉରୋପ। ଭାରତରେ ଅତି କୁଶଳୀ ସୂଚନା ଏବଂ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାର ବିଶାରଦ ତଥା ଇଞ୍ଜିନିୟର ଅଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ କି ନିଜର ବୁଦ୍ଧିମତା ଓ ଇଂରେଜୀ ଭାଷାରେ ପାରଦର୍ଶିତା ହେତୁ ଉପଭୋକ୍ତାମାନଙ୍କୁ କଲ ସେଣ୍ଟର(Call Centre) ମାଧ୍ୟମରେ ଉପଦେଶମାନ ଦେଇଥା'ନ୍ତି ଓ ସାହାଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ କରିଥା'ନ୍ତି। ଏଣୁ ଏହାଦ୍ୱାରା ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀମାନେ ପ୍ରାୟ ଶତକଡ଼ା 50-60 ଭାଗ ଉତ୍ପାଦନ ମୂଲ୍ୟ ହ୍ରାସ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହୁଅନ୍ତି ଓ ସେମାନଙ୍କର ଲାଭର ପରିମାଣ ଅନେକ ମାତ୍ରାରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥାଏ। ତୁମେମାନେ ଶୁଣି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବ ଯେ, ଏଭଳି ସବୁ ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀମାନେ ଅଛନ୍ତି ଯାହାଙ୍କର ସମୁଦାୟ ସମ୍ପତ୍ତିର ପରିମାଣ ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶମାନଙ୍କର ବଜେଟ୍‌ଠାରୁ ଅଧିକ। ଏଥିରୁ ତୁମେମାନେ ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କର ଶକ୍ତି, ପ୍ରତିପତ୍ତି ଓ ପ୍ରଭାବ ବିଷୟରେ ଅନୁମାନ କରିପାରୁଥିବ।

ଭାରତରେ ନୂତନ ଆର୍ଥିକ ନୀତିର ପ୍ରଭାବ ଓ ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ : 1991 ମସିହା ପରଠାରୁ ଭାରତରେ ନୂତନ ଆର୍ଥିକ ନୀତି ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ଏହାର ପ୍ରଭାବରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ମଧ୍ୟ ଘଟିଅଛି। ଅଧୁନା ଦେଶରେ ବହୁ ନାମି-ଦାମି ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପାଦିତ ବିଭିନ୍ନ ଖାଉଟି ଦ୍ରବ୍ୟ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଉପଲବ୍ଧ ହେଉଅଛି। ଦୂରସଞ୍ଚାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ବେଶ୍ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଅଗ୍ରଗତି କରିପାରିଛି। ସେଲୁଲାର ବା ମୋବାଇଲ ଫୋନ୍‌ର ବ୍ୟାପକତା ବିଷୟରେ ସମସ୍ତେ ଭଲ ଭାବରେ ଅବଗତ। ଦେଶରେ ବୈଦେଶିକ ମୁଦ୍ରାର ଗଚ୍ଛିତ ପରିମାଣ 2012 ଜୁଲାଇ ସୁଦ୍ଧା 28,877 କୋଟି ଡଲାରକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି। ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତିର ହାର ସ୍ଥିର ରହିଛି; କିନ୍ତୁ ନିଯୋଜନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୂତନ ଅର୍ଥନୀତି ଏତେ ମାତ୍ରାରେ ଦେଶ ପାଇଁ ସହାୟକ ହୋଇନାହିଁ । ଫଳରେ ବେକାରୀମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ଘଟିଛି। ମୋଟାମୋଟି ଭାବରେ କହିବାକୁ ଗଲେ, ଜୀବନଧାରଣର ମାନରେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଉନ୍ନତି ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଛି।

1995 ମସିହାରେ ଜାତିସଂଘର ବିଭିନ୍ନ ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କୁ ନେଇ ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଛି ଯାହାର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଜେନିଭାଠାରେ ଅବସ୍ଥିତ। ଏହି ସଂଗଠନର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଲା, ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦ୍ରବ୍ୟ

ଓ ସେବା ବିନିମୟ କରି ବାଣିଜ୍ୟ କାରବାର ବୃଦ୍ଧି କରିବା ଓ ବିଶ୍ୱ ଅର୍ଥନୀତିକୁ ସୁଦୃଢ଼ ଏବଂ ସମୃଦ୍ଧ କରି ଗଢ଼ି ତୋଳିବା ଏବଂ ସର୍ବୋପରି ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶମାନଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତିରେ ସୁଧାର ଆଣିବା। ମୁଖ୍ୟତଃ ଏହି ସଂଗଠନ ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ କାରବାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ତିନୋଟି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ। ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା –

1. ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମୁକ୍ତ, ଅବାଧ ଓ ନିରପେକ୍ଷ ବାଣିଜ୍ୟ କାରବାର ପ୍ରଚଳନ।

2. ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ବାଣିଜ୍ୟ ରାଜିନାମା ବଦଳରେ ବହୁପାକ୍ଷିକ ରାଜିନାମାର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ।

3. ବିଭିନ୍ନ ଦେଶମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଚଳିତ ଥିବା ଆମଦାନି ଏବଂ ରପ୍ତାନି ନିୟମ ଓ କଟକଣା ଇତ୍ୟାଦିର ଉଚ୍ଛେଦ।

2001 ମସିହାରେ ଭାରତ ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନର ସଦସ୍ୟତା ଲାଭ କରି ଏହାର ନିୟମ ଓ ସର୍ତ୍ତକୁ ପାଳନ କରିବାକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ପ୍ରଦାନ କରିଅଛି। ଏହାପରେ ଭାରତ ତା'ର ବାଣିଜ୍ୟ ନୀତିରେ ବିଶେଷ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନର ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅନୁସାରେ 2001-02 ମସିହାରେ ଆମଦାନି ଓ ରପ୍ତାନି ନୀତି ଘୋଷଣା କରିଛି । ପ୍ରାୟ 215ଟି ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ଉପରେ ଥିବା କଟକଣାକୁ ଉଠାଇ ଦିଆଯାଇଛି ଏବଂ କୃଷିଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ସାମଗ୍ରୀର ଅଧିକ ରପ୍ତାନି ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଛି। ଘରୋଇ ସଂଗଠନ ଜରିଆରେ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ଦ୍ରବ୍ୟ ଯେପରିକି ପେଟ୍ରୋଲ, ଡିଜେଲ, ପ୍ରାକୃତିକ ବାଷ୍ପ ଇତ୍ୟାଦି ସାମଗ୍ରୀକୁ ଆମଦାନି କରିବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି। ଏହା ସତ୍ତ୍ୱେ ଭାରତ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ବା ଜଗତୀକରଣ ନୀତିରୁ ବିଶେଷ ଉପକୃତ ହୋଇପାରିନାହିଁ। ତା'ର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ହେଲା, ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନର କାର୍ଯ୍ୟଶୈଳୀ ଏବଂ ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ କାରବାରରେ ବିକଶିତ ଦେଶମାନଙ୍କର ଭୂମିକା ଅଧିକ ଏବଂ ସେମାନେ ଏହାର ନୀତି ନିୟମକୁ ବହୁ ମାତ୍ରାରେ ପ୍ରଭାବିତ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ଅଟନ୍ତି। ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ କାରବାରରେ ଭାରତର ଅଂଶ ଏକ ପ୍ରତିଶତରୁ ବି କମ୍ ରହିଛି। ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଆମର ଦେଶୀୟ ଶିଳ୍ପ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ପାଦନ ପରିମାଣ, କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷତା ଓ ଗୁଣବତ୍ତା ଇତ୍ୟାଦି ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସଂସ୍ଥା (କମ୍ପାନୀ)ମାନଙ୍କଠାରୁ ଅନେକାଂଶରେ କମ୍ ରହୁଥିବାରୁ ବିଶ୍ୱ ବଜାରରେ ଆମ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ ସହିତ ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ନୁହଁନ୍ତି। ଜଗତୀକରଣ ଓ ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନର ସଦସ୍ୟ ହେଲାପରେ ଆମ ଦେଶରେ ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ସାମଗ୍ରୀ ଓ ଜିନିଷପତ୍ର ବହୁଳ ମାତ୍ରାରେ ଉପଲବ୍ଧ ହେଉଅଛି। ଏହାଦ୍ୱାରା ଆମର ଦେଶୀୟ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ଏବଂ ଶିଳ୍ପ ସଂସ୍ଥା କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି । ଏପରିକି ଆମର କୃଷିଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ଭାବରେ ବିକ୍ରି ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ ।

ଉଦାହରଣ : ରବି ନାମକ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟାଙ୍କରୁ ଋଣ ନେଇ ଦିଲ୍ଲୀରେ ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ସଂସ୍ଥା ଖୋଲିଛନ୍ତି। ସେ ଏଠାରେ ଟେଲିଭିଜନ, ଫ୍ୟାନ୍, ଟିଉବ୍ ଲାଇଟ ଇତ୍ୟାଦି ପାଇଁ ଦରକାର ହେଉଥିବା କାପାସିଟର ତିଆରି କରିଥା'ନ୍ତି। ସେ ପ୍ରାୟ 20 ଜଣ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ନିୟୋଜିତ କରି ସବୁ ଖର୍ଚ୍ଚ ତୁଳାଇ ସାରିବାପରେ ମାସକୁ ପାଖାପାଖି 1,00,000 ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରୋଜଗାର କରି ଆସୁଥିଲେ। କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ସଂସ୍ଥା 2011 ମସିହା ପରଠାରୁ (ଭାରତରେ ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନର ସଦସ୍ୟତା ଲାଭ) କାପାସିଟରର ବିକ୍ରିରେ ଘୋର ଦୁର୍ଦ୍ଦିନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଛି। କାରଣ ନୂତନ ନିୟମ ଅନୁସାରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀ ତାଙ୍କଠାରୁ ବହୁତ କମ୍ ମୂଲ୍ୟରେ ଟେଲିଭିଜନ୍ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କୁ କାପାସିଟର ଯୋଗାଇବା କାରଣରୁ ରବିଙ୍କ ବ୍ୟବସାୟ ମାନ୍ଦା ପଡ଼ିଯାଇଛି। ବୋଧହୁଏ କିଛି ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ରବି ତାଙ୍କର ଶିଳ୍ପ ସଂସ୍ଥାକୁ ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେବେ। ବ୍ୟାଟେରୀ, କାପାସିଟର, ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ ଜିନିଷ, ଖେଳନା, ଟାୟାର,ଦୁଗ୍ଧଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ବନସ୍ପତି ତେଲ ଇତ୍ୟାଦିର ଉତ୍ପାଦନ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ଜଗତୀକରଣ ଦ୍ୱାରା ବହୁଳ ମାତ୍ରାରେ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି, ଏବଂ ଭାରତରେ ଏହାଦ୍ୱାରା ଏକ ସଂକଟଜନକ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି। କାରଣ ଏଭଳି କ୍ଷୁଦ୍ର ଶିଳ୍ପ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକରେ ବହୁତ ମାତ୍ରାରେ ଶ୍ରମିକ କାର୍ଯ୍ୟରତ (ପାଖାପାଖି 2 କୋଟି) । ଏହି ସଂସ୍ଥା ସବୁ ଦେବାଳିଆ ହୋଇ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲେ ସେହି ଶ୍ରମିକମାନେ ବେକାର ହୋଇଯିବେ।

ଏହିସବୁ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଆମର ଦେଶୀୟ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହେଉଛି, ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପାଦିତ ହେଉଥିବା ବିଭିନ୍ନ ସାମଗ୍ରୀ ଓ ସେବାର ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି କରିବା

ସହିତ ଉତ୍ପାଦିତ ପରିବ୍ୟୟ କମ୍ ରଖିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଯେପରିକି ଆମ୍ଭେମାନେ ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ ସହିତ ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରିପାରିବା । ତା' ହେଲେ ଯାଇ ଆମ ଦେଶରେ ଉତ୍ପାଦିତ ବିଭିନ୍ନ ସାମଗ୍ରୀର ବିଶ୍ୱ ବଜାରରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଚାହିଦା ବୃଦ୍ଧିପାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଭାରତ ମଧ୍ୟ ଏଥିରୁ ଯଥେଷ୍ଟ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ପାଇପାରିବେ ।

ଆମେରିକୀୟ ବଜାରରେ ଭାରତୀୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଲୁଗାପଟାର ଚାହିଦା । ଭାରତୀୟ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ଜିନ୍ସ୍ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାର୍ଟ୍ ପ୍ୟାଣ୍ଟ୍ ଇତ୍ୟାଦି ଆମେରିକୀୟମାନଙ୍କ ମୁଖ୍ୟ ପସନ୍ଦ ଓ ଏହା ସେଠାରେ ଚଢ଼ା ଦାମ୍‌ରେ ବିକ୍ରି କରାଯାଇଥାଏ ।

ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ

1. ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତର ଲେଖ ।।

(i) ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ?

(ii) ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ କିପରି ଆକଳନ କରାଯାଏ ?

(iii) ଆର୍ଥିକ ବିକାଶର ପରିମାପ ଅନୁଯାୟୀ ଭାରତ ଓ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା କେଉଁ କେଉଁ ଶ୍ରେଣୀର ?

(iv) ଭାରତ ଅନୁସରଣ କରୁଥିବା ଆର୍ଥନୀତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ନାମ କ'ଣ ?

(v) ଜଗତୀକରଣ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝାଯାଏ ?

(vi) ଭାରତରେ କୃଷି କେଉଁ ମାଲିକାନାର ଅର୍ନ୍ତଭୁକ୍ତ ?

(vii) ଆର୍ଥିକ ଉଦାରୀକରଣ ନୀତି ଭାରତରେ କେବେଠାରୁ ପ୍ରଚଳନ ହେଲା ?

(viii) ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ କେବେଠାରୁ ଓ କେଉଁଠାରେ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା ?

(ix) 1991 ମସିହାରେ ଆମ ଦେଶରେ ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି କେତେ ଥିଲା ?

2. ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଟିପ୍ପଣୀ ଲେଖ ।

(i) ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ (ii) ଉଦାରୀକରଣ (iii) ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶ

(iv) ଜଗତୀକରଣ (v) ବିକଶିତ ଦେଶ (vi) ଘରୋଇକରଣ

(vii) ମିଶ୍ର ଅର୍ଥନୀତି (viii) ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ (ix) 2001-02 ଆମଦାନି ଓ ରପ୍ତାନି ନୀତି

3. ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ ।

(i) ଜାତୀୟ ଆୟ ଓ ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ ।

(ii) ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶ ଓ ବିକଶିତ ଦେଶ ।

(iii) ସରକାରୀ ମାଲିକାନା ଓ ଘରୋଇ ମାଲିକାନା ।

■■■